2021 m. gegužės 20 d., ketvirtadienis

P9_TA(2021)0258

Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra: preliminarus pranešimas

2021 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl pasiūlymo dėl Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 168/2007, įsteigiantis Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūrą (COM(2020)0225 – 2020/0112R(APP))

(2022/C 15/47)

Europos Parlamentas,

— atsižvelgdamas į dėl pasiūlymą dėl Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 168/2007, įsteigiantis Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūrą(COM(2020)0225),

— atsižvelgdamas į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV), ypač į jos 352 straipsnį,

— atsižvelgdamas į 2007 m. vasario 15 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 168/2007, įsteigiantį Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūrą ([1]) (toliau – FRA reglamentas),

— atsižvelgdamas į Europos žmogaus teisių konvenciją, Europos Sąjungos sutarties (ES sutartis) 2, 6 ir 7 straipsnius ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartiją (toliau – Chartija),

— atsižvelgdamas į 2012 m. liepos 19 d. Europos Parlamento, ES Tarybos ir Europos Komisijos bendrą pareiškimą dėl decentralizuotų agentūrų ir bendrą požiūrį,

— atsižvelgdamas į tyrimą „Pagrindinių teisių agentūros stiprinimas. Pagrindinių teisių agentūros reglamento peržiūra“ (angl. *Strengthening the Fundamental Rights Agency – The Revision of the Fundamental Rights Agency Regulation*), kurį 2020 m. gegužės mėn. paskelbė jo Piliečių teisių ir konstitucinių reikalų teminis skyrius,

— atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 105 straipsnio 5 dalį,

— atsižvelgdamas į Moterų teisių ir lyčių lygybės komiteto nuomonę,

— atsižvelgdamas į Piliečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų komiteto preliminarų pranešimą (A9-0058/2021),

A. kadangi pasiūlymas dėl Tarybos reglamento yra žingsnis į priekį užtikrinant daug veiksmingesnį Pagrindinių teisių agentūros (FRA) darbą: sudarant jai sąlygas visapusiškai veikti visose Sąjungos kompetencijos srityse ir paaiškinant jos uždavinius bei darbo metodus kartu visapusiškai laikantis subsidiarumo ir proporcingumo principų; kadangi tenka apgailestauti, jog šiam teisiniam pagrindui šiuo metu reikalingas vieningas Tarybos sprendimas ir Parlamento pritarimas, o tai reiškia, kad Parlamento dalyvavimas vykdant reformą yra ribotas;

B. kadangi FRA svariai prisideda užtikrinant pagrindines teises ir ji, kaip nepriklausoma ir visavertė ES agentūra bei pagrindinių teisių sergėtoja, turėtų būti toliau stiprinama siekiant kuo veiksmingiau propaguoti ir ginti pagrindines teises, kartu stengiantis vykdyti dialogą aktyviai dalyvaujant pilietinei visuomenei, įskaitant advokatų asociacijas, profesines organizacijas, teisėjus ir prokurorus;

C. kadangi ES užmojai plėtoti stipresnį išorės aspektą turėtų būti išreikšti aktyvesniu FRA dalyvavimu stebint ir tikrinant Sąjungos ir jos valstybių narių veiksmus ir veiklą visais bendros užsienio ir saugumo politikos aspektais;

D. kadangi globalizuotame pasaulyje nepaprastai svarbu užtikrinti pakankamą pagrindinių teisių apsaugą vykdant tarptautinį bendradarbiavimą su trečiomis šalimis;

E. kadangi ES piliečių pasitikėjimas policijos ir teisingumo institucijų darbu gali būti puoselėjimas ir stiprinamas tik kruopščiai, atidžiai ir nuosekliai stebint bei tikrinant Sąjungos ir jos valstybių narių veiksmus bei veiklą ir greitai užtikrinant, kad jie atitiktų įsipareigojimus pagrindinių teisių srityje; kadangi dėl šių priežasčių FRA veikla laisvės, saugumo ir teisingumo erdvėje yra nepaprastai svarbi, taigi jos įgaliojimai turėtų apimti ir policijos ir teisminį bendradarbiavimą baudžiamosiose bylose;

([1]) OL L 53, 2007 2 22, p. 1.

F. kadangi FRA darbas ginant pagrindines teises ir nustatant iššūkius, pavyzdžiui, susijusius su vaikų teisėmis, migracija (įskaitant išorės sienas), dirbtinio intelekto ir naujų technologijų naudojimu, lyčių lygybe, smurtu dėl lyties ir moterų teisėmis ir t. t., yra vienas svarbesnių jos prioritetų, todėl jį reikia pripažinti ir remti;

1. mano, kad FRA tikslas atitinkamoms institucijoms, įstaigoms, organams ir agentūroms teikti informaciją, pagalbą ir ekspertines žinias pagrindinių teisių klausimais ir ginti bei apsaugoti pagrindines teises ES yra nepaprastai svarbus, nes FRA stebi, kaip Chartija praktiškai taikoma visiems valstybių narių piliečiams taip siekdama užtikrinti, kad būtų gerbiamas kiekvieno žmogaus orumas ir kad su visomis valstybėmis narėmis būtų elgiamasi vienodai; pabrėžia, kad ši agentūra atlieka svarbų tarpininkės vaidmenį remiant Sąjungą ir jos valstybes nares, kai jos imasi priemonių ar formuoja veiksmų kryptis, susijusias su pagrindinėmis teisėmis; pabrėžia, kad šie rėmimo veiksmai gali būti įvairių formų, įskaitant faktais pagrįstų subalansuotų ataskaitų, kuriose būtų atsižvelgiama į įvairius šaltinius, skelbimą; ragina Komisiją ir Tarybą sistemingai įtraukti FRA parengtus duomenis į savo sprendimų priėmimo procesą ir įsipareigoja siekti to paties tikslo;

2. pabrėžia, kad neapykantos nusikaltimai ir neapykantos retorika bei diskriminacija bet kuriuo pagrindu – dėl lyties, rasės, odos spalvos, etninės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, lytinės tapatybės ar lyties raiškos, amžiaus ar seksualinės orientacijos – yra nuolatinė problema, kurią būtina nedelsiant spręsti; primena, kad siekiant apsaugoti visų asmenų pagrindines teises būtina horizontalioji tarpsektorinė perspektyva; įspėja dėl neapykantos retorikos ir įvairių formų rasizmo, ksenofobijos ir susijusios netolerancijos, ypač priešiškumo romams, antisemitizmo, islamofobijos, rasizmo, nukreipto prieš juodaodžius ir kitos odos spalvos asmenis, daugelyje valstybių narių masto augimo ir normalizavimo, kurį skatina stiprėjantys ekstremistiniai judėjimai ir kuris didėja interneto aplinkoje, ypač COVID-19 pandemijos metu; ypač atkreipia dėmesį į FRA veiklą kovojant su visokeriopa diskriminacija ir ragina Agentūrą tęsti darbą, susijusį su neapykantos nusikaltimų ir neapykantos retorikos raida, ir reguliariai pranešti apie jų atvejus ir naujausias tendencijas;

3. dar kartą patvirtina, kad yra pasiryžęs sudaryti sąlygas FRA visapusiškai vykdyti veiklą visose Sąjungos kompetencijos srityse ir atlikti savo vaidmenį, kurį jai suteikė ES teisės aktų leidėjai, taigi, nustatyti principus ir sąlygas, pagal kuriuos jis galėtų duoti pritarimą; atsižvelgdamas į tai apgailestauja, kad Parlamentas ribotai dalyvauja vykdant FRA reformą, ir pabrėžia, kad jis pirmenybę teiktų įprastai teisėkūros procedūrai; ragina Komisiją, kaip ir kitoms TVR agentūroms, skirti FRA pakankamai padidintą biudžetą, kad ji galėtų visapusiškai atlikti savo vaidmenį; pripažįsta, kad FRA reikia skirti tinkamai specializuotų darbuotojų;

4. ragina Tarybą iš dalies keičiant FRA reglamentą atsižvelgti į šiuos aspektus:

i) *Reglamento taikymo sritis*

atsižvelgiant į pokyčius, įvykusius įsigaliojus Lisabonos sutarčiai, žodis „Bendrija“ visame reglamente turėtų būti pakeistas žodžiu „Sąjunga“ – tai reiškia, kad FRA įgaliojimai turėtų apimti Sąjungos arba valstybių narių veiksmus ir veiklą, susijusius su bendros užsienio ir saugumo politikos sistema, arba vykdomus joje, taip pat jų veiksmus ir veiklą laisvės, saugumo ir teisingumo erdvėje; šiuo atžvilgiu turėtų būti aišku, kad FRA įgaliojimai apima policijos ir teisminio bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose sritį ir klausimus, susijusius su pagrindinių teisių laikymusi prie Sąjungos išorės sienų (pagal SESV 77 straipsnį), taip pat nemažai dėmesio skiriama valstybių narių teismo sprendimų ir nuosprendžių tarpusavio pripažinimo klausimams; atkreipia dėmesį į svarbų FRA vaidmenį teikiant vertingą indėlį ir pastabas vykdant procedūras pagal ES sutarties 7 straipsnį ir rengiant metinę teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą; mano, kad FRA taip pat turėtų prisidėti ateityje pagal Reglamentą (ES, Euratomas) 2020/2092 dėl bendro Sąjungos biudžeto apsaugos sąlygų režimo ([2]); atsižvelgdamas į tai, pabrėžia, FRA, kaip demokratijos, teisinės valstybės ir pagrindinių teisių principų gynimo priemonės vaidmenį, ypač nerimą keliančiomis autoritarinėmis tendencijomis pasižyminčiu laikmečiu;

ii) *Bendradarbiavimas su trečiosiomis šalimis*

reikėtų, kad stebėtojų teisėmis galėtų dalyvauti ne tik šalys kandidatės arba stabilizacijos ir asociacijos susitarimus pasirašiusios šalys, bet ir kitos trečiosios šalys, pvz., Europos ekonominės erdvės ir (arba) Europos laisvosios prekybos asociacijos šalys, Jungtinė Karalystė arba, jei FRA valdančiosios tarybos nuomone tai tikslinga, šalys, kurioms taikoma Europos kaimynystės politika;

([2]) OL L 433 I, 2020 12 22, p. 1.

2021 m. gegužės 20 d., ketvirtadienis

iii) *Veiklos sritys*

be kovos su rasizmu, ksenofobija ir susijusia netolerancija, kaip nustatyta FRA reglamento 5 straipsnio 2 dalies b punkte, ir bendresnio įsipareigojimo kovoti su bet kokios formos diskriminacija ir neapykantos nusikaltimais, naujojo reglamento veiklos dalyje turėtų būti konkrečiai paminėtos šios veiklos sritys:

kova su priešiškumu romams, antisemitizmu, islamofobija, rasizmu, nukreiptu prieš juodaodžius ir kitos odos spalvos asmenis, mažumoms priklausančių asmenų teisių apsauga ir pagarba politiniams ar bet kokiems kitiems įsitikinimams;

iv) *Metinis ir daugiametis programavimas*

turėtų būti pritarta Komisijos pasiūlymui nebetęsti dabartinės penkerių metų daugiametės programos, kad būtų atsisakyta teminių apribojimų nustatymo kiekvienam penkerių metų laikotarpiui tam, kad FRA galėtų savo veiklą ir temines sritis pritaikyti prie naujų prioritetų; FRA turėtų parengti savo programavimą glaudžiai konsultuodamasi su FRA nacionaliniais ryšių palaikymo pareigūnais, siekdama kuo geriau ir veiksmingiau su valstybių narių nacionalinėmis valdžios institucijomis koordinuoti pagrindines temines veiklos sritis; programavimo dokumento projektą reikėtų nusiųsti svarstyti kompetentingam Tarybos parengiamajam organui ir Europos Parlamentui, o FRA direktorius, atsižvelgdamas į šių diskusijų rezultatus, turi pateikti programavimo dokumento projektą FRA valdančiajai tarybai tvirtinti;

5. ragina Komisiją svarstyti galimybę išsamiau ir siekiant platesnių užmojų peržiūrėti FRA reglamentą, atlikus išsamų poveikio įvertinimą ir pasikonsultavus su atitinkamomis suinteresuotosiomis šalimis, siekiant sustiprinti FRA nepriklausomumą, veiksmingumą ir efektyvumą; ragina Tarybą apsvarstyti tokius pasiūlymus; ragina Komisiją būsimos peržiūros tikslais ypač atsižvelgti į šiuos aspektus:

i) *Valdančioji taryba*

kaip ir daugelio kitų ES agentūrų atveju, Piliečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų komitetas turėtų turėti teisę paskirti vieną papildomą FRA valdančiosios tarybos narį; valdančiosios tarybos nariai turėtų turėti teisę būti paskirti dar vieną kartą; turėtų būti įtrauktas reikalavimas užtikrinti lyčių pusiausvyrą organuose, įsteigtuose pagal FRA reglamentą; ragina FRA toliau taikyti praktiką turėti bent vieną mokslinio komiteto narį, turintį atitinkamų ekspertinių žinių lyčių lygybės srityje;

ii) *Nepriklausomas FRA veiklos vertinimas ir peržiūra*

kas penkerius metus reikėtų atlikti nepriklausomą, ne Komisijos užsakomą FRA veiksmų ir veiklos išorės vertinimą; atliekant nepriklausomą išorės vertinimą visų pirma turėtų būti siekiama įvertinti FRA veiklos ir laimėjimų poveikį, veiksmingumą, efektyvumą ir darbo praktiką; valdančioji taryba turi išnagrinėti FRA reglamento 30 straipsnio 3 dalyje nurodytų įvertinimų išvadas ir prireikus pateikti Komisijai rekomendacijas dėl pokyčių FRA, taip pat pokyčių, susijusių su jos darbo praktika ir uždavinių apimtimi; Komisija turi perduoti įvertinimo ataskaitas ir rekomendacijas Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui bei Regionų komitetui ir jas paskelbti; išnagrinėjusi įvertinimo ataskaitą ir rekomendacijas, Komisija gali pateikti pasiūlymų dėl, jos manymu, būtinų šio reglamento pakeitimų;

iii) *Užduotys*

reikėtų, kad FRA turėtų galimybę Tarybos, Komisijos ar Parlamento prašymu atlikti visų pirma, nepriklausomus mokslinius tyrimus, apklausas, taip pat parengiamuosius ir galimybių tyrimus ir skelbti išvadas bei nuomones konkrečiais teminiais klausimais, įskaitant konkrečioms šalims skirtus vertinimus ir nuomones dėl pasiūlymų dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų įvairiais teisėkūros proceso etapais ir dėl procedūrų pagal ES sutarties 7 straipsnį;

reikėtų, kad FRA tokią veiklą galėtų vykdyti ne tik ES institucijos prašymu, bet ir savo iniciatyva; be to, iniciatyvos teisę turėtų turėti atskiros valstybės narės arba valstybių narių grupė; FRA aktyvus vaidmuo būsimame ES demokratijos, teisinės valstybės ir pagrindinių teisių mechanizme turėtų būti įtrauktas į reglamentą kaip organo, kuris, bendradarbiaudamas su nepriklausomų ekspertų grupe, nešališkai nustato pagrindinius teigiamus ir neigiamus pokyčius kiekvienoje valstybėje narėje ir, be kita ko, padeda rengti Komisijos metinę ataskaitą;

6. paveda Pirmininkui perduoti šią rezoliuciją Tarybai ir Komisijai.